

บทวิจารณ์หนังสือ

เรื่อง Lectures in Metaphysics เขียนโดย ศ.ดร.สมภาร พรหมทา

นารีนาท เหลียงทอง
Nareenath Leangtong^๑

๑. บทนำ

หนังสือ “Lectures in Metaphysics” (Somparn Promta, Lectures in Metaphysics, (Bangkok, Wisdom Magazine Publishing House, 2020)^๒ เป็นงานเขียนในภาษาอังกฤษของ ศาสตราจารย์ ดร. สมภาร พรหมทา (Somparn Promta) นักเขียนชาวไทย บทความวิจารณ์ต่อไปนี้จะเรียกผู้แต่งว่า “ผู้เขียน” ในอดีตผู้เขียน เคยบวชเรียนตั้งแต่อายุยังน้อย (พระมหาสมภาร พรหมทา, เพลงขลุ่ยในสายหมอก, (กรุงเทพ, จตุจักรการพิมพ์, ปีไม่ปรากฏ), ความในใจของผู้ถ่ายทอดพระมหาสมภาร พรหมทา, เพลงขลุ่ยในสายหมอก, (กรุงเทพ, จตุจักรการพิมพ์, ปีไม่ปรากฏ),^๓ ความในใจของผู้ถ่ายทอด) เรียนจบเปรียญธรรม ๘ ประโยค, ปริญญาตรีจากคณะครุศาสตร์ มหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย (๒๕๒๔) และปริญญาเอกทางด้านปรัชญา จากคณะอักษรศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย (๒๕๓๔) เมื่อจบการศึกษาแล้วได้ทำงานเป็นอาจารย์ประจำที่ภาควิชาปรัชญา คณะอักษรศาสตร์ จุฬาลงกรณ์ มหาวิทยาลัย จนเกษียณอายุราชการ เมื่อปี ๒๕๕๙ งานทางวิชาการของท่านผู้เขียนมีทั้งงานวิจัย ตำรา หนังสือ งานเขียนในหนังสือพิมพ์มติชน (สมภาร พรหมทา, น้ำชาแก้ว, (กรุงเทพ, สัญลักษณ์, ๒๕๒๗),^๔ บอกกล่าว) และบทความทางด้านปรัชญาและอื่นๆ จำนวนมากกว่า ๖๐ เล่ม (<https://www.amazon.com/> : ค้นหา: somparnpromta สืบค้นเมื่อวันที่ ๑๑ พฤศจิกายน ๒๕๖๕) ในจำนวนนี้ไม่นับบทความ ตีพิมพ์เป็นหนังสือไทย และอังกฤษ ตัวอย่างเช่น พุทธปรัชญากับญาณวิทยา, Silence of the Buddha, Buddhism as a

^๑ สาขาวิชาปรัชญา, บัณฑิตวิทยาลัย มหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย, History of Philosophy Studies, Graduate School, Mahachulalongkornrajavidyalaya University, Thailand, Email: ploy@sawangtextile.com

^๒ Somparn Promta. Lectures in Metaphysics. Bangkok. Wisdom Magazine Publishing House, 2020.

^๓ พระมหาสมภาร พรหมทา. เพลงขลุ่ยในสายหมอก. (กรุงเทพ. จตุจักรการพิมพ์). ปีไม่ปรากฏ.

^๔ สมภาร พรหมทา. น้ำชาแก้ว. (กรุงเทพ: สัญลักษณ์, ๒๕๒๗).

Naturalistic and Humanistic Religion และเล่มใหม่ล่าสุดคือ “Philosophical Reflections” วางจำหน่ายเมื่อ ๑๑ กุมภาพันธ์ ๒๕๖๕ =8-1 . สืบค้นเมื่อวันที่ ๑๑ พฤศจิกายน ๒๕๖๕) ผลงานส่วนใหญ่จัดพิมพ์และจำหน่าย โดยบริษัทต่างประเทศชื่อว่า Amazon ปัจจุบันผู้เขียนเป็นอาจารย์ประจำภาควิชาปรัชญา มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย ในฐานะผู้อำนวยการศูนย์ศึกษาพุทธปรัชญา, บรรยายในหลักสูตรปริญญาโทและเอกทาง ด้านปรัชญา (<http://csbp.mcu.ac.th/ประวัติและผลงานโดยย่อของศาสตราจารย์%20ดร.%20สมภาร%20พรมหา.htm> . สืบค้นเมื่อวันที่ ๙ พฤศจิกายน ๒๕๖๕) โดยหนังสือเล่มนี้ได้ตีพิมพ์ครั้งแรก ปีพุทธศักราช ๒๕๖๓ โดย Wisdom Magazine Publishing house กรุงเทพฯ การตีพิมพ์นี้แบ่งออกเป็น ๓ ประเภท คือ Kindle Book, Paperback, และ Kabo Book. มีจำนวน ๒๖๑ หน้า ออกแบบหนังสือ, ปก, และภาพประกอบทุกภาพ ภูควาดโดยฝีมือท่านผู้เขียนเอง ทั้งหมด ภาพหน้าปกมีชื่อว่า “The Lake” ท่านผู้เขียนก็วาดเองเช่นกัน ข้าพเจ้าผู้ซึ่งเป็นผู้วิจารณ์หนังสือเล่มนี้ได้ ใช้หนังสือเล่มนี้ ในการประกอบการเรียนวิชาปรัชญาในสมัยที่ เข้ามาเป็นนิสิตใหม่ และไม่เคยเรียนวิชาปรัชญามาก่อน จากการพูดคุยในชั้นเรียน ผู้เขียนมีความประสงค์ ให้นำหนังสือนี้เป็น หนังสือคู่มือสำหรับนักศึกษาใหม่ใช้เพื่อ แนะนำให้ทราบพื้นฐานที่เกี่ยวข้องกับการเรียนที่ นักศึกษา อภิปรัชญาควรทราบ และเพื่อให้ผู้ที่อาจไม่มีความ สนใจในด้านนี้ หันมาให้ความสนใจในอภิปรัชญามากขึ้นเพราะ สาขาอภิปรัชญาเป็นสาขาวิชาที่กว้างและซับซ้อน หา จุดจับยาก ดังนั้นผู้เขียน จึงกำหนดเรื่องราวของอภิปรัชญา ให้แคบลงและเขียนออกมาให้เห็น ภาพชัดขึ้น หนังสือนี้จึงมีจุดประสงค์ให้ผู้เริ่มเรียนอภิปรัชญา ได้รู้และปูพื้นฐานความรู้พื้นฐานที่ นักเรียนควรรู้ก่อนเริ่มเข้าสู่บทเรียนที่ยาก และซับซ้อนของความเป็นอภิปรัชญา ที่ยากจะ เข้าใจในธรรมชาติที่ยังหาข้อยุติไม่ได้สำหรับโลกนี้ ท่านจึงเลือกสิ่งจำเป็น พื้นฐานที่ นักศึกษาควรทราบ เบื้องต้นเพื่อนำไปสู่การแก้ปัญหาที่ก่อปัญหาและสร้างความคิดใหม่ๆ ต่อ ไป

หนังสือเล่มนี้ ผู้เขียนได้แบ่งเนื้อหาออกเป็น ๖ บท ในแต่ละบท มีการกล่าวถึงและ ยกตัวอย่างว่าสิ่งต่าง ๆ เหล่านั้นคืออะไร มีแนวคิดทางปรัชญาอย่างไร และมีนักปรัชญาคน ใดที่พูดถึงเกี่ยวกับเรื่องเหล่านั้นบ้างเพื่อเป็นการ สร้างแรงจูงใจในการศึกษาวิชาปรัชญาที่เข้าใจ ยากให้ดูง่ายและเข้าถึงได้ง่ายขึ้น

๒. สรุปสาระสำคัญของเนื้อหา

๒.๑) บทว่าด้วยอภิปรัชญา (Metaphysic)

สิ่งพื้นฐานที่เราควรรู้นั้นคือพวกเราผู้ ซึ่งเป็นมนุษย์รับรู้โลก ผ่านอายตนะซึ่งต่างจากสัตว์ เราเชื่อว่าทุกคนรับรู้ได้ในแบบเดียวกันสำหรับผู้ที่มีคุณสมบัติมนุษย์ปกติ ผู้เขียนยกตัวอย่างของการมองเห็นดอกไม้สีแดง คนปกติทุกคนจะเห็นดอกไม้สีแดงเป็นสีแดงเช่นเดียวกัน โดยธรรมชาติมนุษย์ถูกสร้างให้คิด (โดยไม่ต้องใช้เหตุผล) ว่าโลกที่ปรากฏต่อการรับรู้ของเรานั้นเหมือนกัน แต่มีบางคนที่เกิดมาแตกต่าง จึงคิดต่าง และเชื่อว่ามนุษย์รับรู้สิ่งต่างๆในโลกได้ไม่เหมือนกัน แม้ในขณะที่กำลังมองดูสิ่งๆเดียวกัน ด้วยการรับผัสสะนี้ จึงมีนักคิดผู้สงสัยในความแตกต่างของแต่ละคน คนเหล่านี้ถูกเรียกว่า นักปรัชญา ในประวัติศาสตร์นักปรัชญาโบราณถูกแบ่งออกเป็น 3 จำพวก คือ กรีก, อินเดีย, และ จีน ซึ่งแต่ละสำนักพยายามหาคำตอบว่าการรับรู้ของเรานั้นเหมือนกันหรือไม่ แต่ก็ยังไม่มีคำตอบสรุป นักปรัชญารู้ว่าคำถามบางคำถามนั้นไม่มีคำตอบ ผู้เขียนยกตัวอย่าง Immanuel Kant กล่าวว่า มันเป็นเรื่องที่เกิน ความสามารถของมนุษย์ที่จะบอกได้ว่าสิ่งทั้งหลายในโลกเป็นอย่างไร ณ จุดเริ่มต้น และเรียกสิ่งเหล่านั้นว่า Things in Itself

มนุษย์และสิ่งมีชีวิตอื่นๆ รับรู้โลกได้ไม่เหมือนกัน เพราะความสามารถของอายตนะที่ใช้ในการรับรู้ต่างกัน ซึ่งเป็นไปตามกฎแห่งการปรับตัวเพื่อการอยู่รอดที่เรียกว่าวิวัฒนาการ ทุกชีวิตเกิดขึ้น ตั้งอยู่ และ ดับไป ภายใต้กฎหรือแบบของธรรมชาติ ซึ่งสามารถปรับปรุงเปลี่ยนแปลงพัฒนาได้เพื่อการอยู่รอดของเผ่าพันธุ์ ดังนั้นสิ่งมีชีวิตแต่ละสิ่งจึงมีแบบของตนที่แตกต่างกันไปตามแต่ชนิดหรือวงศ์ของประเภทนั้น

นักปรัชญาบางกลุ่มเชื่อว่าเราสามารถรับรู้สิ่งต่างๆได้โดยไม่ต้องใช้อายตนะรับรู้ คือการรับรู้ด้วย”จิต” ตามปรัชญาโบราณ (กรีก อินเดีย จีน) คุณสมบัติที่สำคัญของจิตคือปัญญาญาณ ซึ่งเป็นการรู้ได้โดยไม่ต้องใช้อายตนะและเกิดขึ้นอย่างฉับพลัน นักปรัชญาโบราณเชื่อในพลังอำนาจของจิต เพราะบางครั้งการใช้เหตุผลในการ คิดไตร่ตรองเกิดขึ้น เพราะสมองเข้ามามีบทบาทควบคุมการทำงานของจิต

เครื่องมือที่นักอภิปรัชญาใช้ในการค้นหาความจริงของสิ่งทั้งหลายคือ การคาดเดา (Speculation) ซึ่ง อ้างอิงจากหลักการใช้เหตุผลอย่างหนึ่ง มาจากกระบวนการคิดที่คิดอย่างใคร่ครวญ ใช้จินตนาการ ใช้เหตุผลเปรียบ เปรย การใช้ความรู้สึกภายใน และอื่นๆ

ในวิถีแห่งปัญญาการรับรู้สิ่งใดๆคือการรู้แก่นแท้และสาระของมัน ซึ่ง สิ่งนี้อาจไม่ได้ปรากฏต่ออายตนะของเรา จึงทำให้เราต้องรับรู้มันด้วยจิต

อภิปรัชญาเป็นเรื่องที่เกี่ยวกับสิ่งสองสิ่ง คือธรรมชาติภายในของสิ่งทั้งหลายในจักรวาล และ ความสัมพันธ์ ของมัน นักปรัชญาเชื่อว่าสิ่งทั้งหลายเกิดจากการประกอบกันขึ้นของส่วนประกอบย่อย ๆ เมื่อ แยกส่วนประกอบ เหล่านั้นออกจากกัน สิ่งนั้นก็จะมีอยู่อีกต่อไป พุทธศาสนา สอนเรื่องสิ่งทั้งหลายประกอบขึ้น จากธาตุ ๔ คือ ดิน น้ำ ลม ไฟ นักเขียนยกตัวอย่างนาฬิกาที่มีส่วนประกอบเป็นฟันๆ ขึ้น เราเห็นว่ามันเป็นนาฬิกา แต่เมื่อเราถอดส่วนประกอบต่างๆออกเป็นชิ้นส่วนย่อย เหมือนการนำมันกลับสู่จุดเริ่มต้นส่วนย่อย ๆ มากมาย จะไม่เหลือความเป็นนาฬิกาให้เห็นอีก จากตัวอย่างนี้จึงทำให้นักปรัชญาเชื่อว่าโลกเป็นสิ่งที่หุติภูมิเพราะมัน ประกอบกันขึ้นจากส่วนต่าง ๆ ที่เป็นปฐมภูมิ (เป็นองค์ประกอบที่มีอาจแบ่งแยกได้อีกต่อไป) สิ่งอันเป็นปฐมภูมิเป็นสิ่งที่ละเอียดอ่อนซับซ้อนกว่าที่เราจะรับรู้ได้ พวกเขายังเชื่อว่าสิ่งปฐมภูมิเป็นจุดตั้งต้น แห่งการก่อกำเนิดหุติภูมิ

ในจักรวาล ยังมีส่วนต่างๆอีกมากมายที่ซับซ้อนกว่าวัตถุที่เป็นรูปธรรม (Material Object) ผู้เขียนยกตัวอย่างคนกับก้อนหิน ซึ่งเป็นสิ่งที่แตกต่างกัน นักวิทยาศาสตร์ค้นพบว่าสิ่งทั้งหลายประกอบขึ้น จากอะตอมและส่วนประกอบของมัน ความรู้นี้ทำให้มนุษย์และก้อนหินไม่แตกต่างกัน เพราะเป็นอะตอมเหมือนกัน แต่ความรู้เช่นนี้ไม่ สามารถนำมาใช้กับมนุษย์ที่เป็นสิ่งที่มีชีวิตที่มีจิตใจได้ พวกเขาเชื่อว่า สมอง คือ จิตสำนึกที่ เป็นต้นตอแห่งพฤติกรรมต่าง ๆ ของมนุษย์ และสมองก็เป็นวัตถุ ประกอบด้วยอะตอมและส่วนประกอบ พื้นฐานอื่นๆ คำถามคือ หากส่วนประกอบ มากมายเช่นนี้เป็นจุดกำเนิดของจิตสำนึกของมนุษย์ มันจะ ทำงานเป็นหนึ่งเดียวกันได้อย่างไร ทฤษฎีการลดทอน จึงไม่สามารถอธิบายมนุษย์ในฐานะที่เป็นสิ่งมีชีวิต ที่มีชีวิตจิตใจได้เหมือนกับที่ใช้ อธิบายสิ่งของ เช่นเดียวกับคำถามทางจิตวิญญาณ ชีวิต และจักรวาลด้วย

๒.๒ บทว่าด้วยที่ว่างและเวลา (Space and Time)

ผู้เขียนพูดถึงเงื่อนไขในการมีอยู่ของสิ่งทั้งหลายในจักรวาลจะมีได้เมื่อเรามีปัจจัยต่างๆเข้ามาสนับสนุนซึ่งกันและกันโดยอาศัยสถานที่และเวลาเป็นตัวกำหนด ปัจจัยบางสิ่งจะไม่สามารถทำให้สิ่งๆหนึ่งเกิดได้เมื่อขาดปัจจัยนั้นและไม่สามารถแทนที่ด้วยสิ่งอื่น

ได้เราเรียกว่าปัจจัยหลักแต่มีปัจจัยรองที่สนับสนุนหลายๆอย่างให้เกิดขึ้นโดยปัจจัยเหล่านี้ เราอาจสามารถหาสิ่งมาทดแทนสนับสนุนไปให้เกิดเหตุการณ์ต่อได้

สิ่งต่างๆทั้งหลายกินที่ ผู้เขียนยกตัวอย่างเปรียบเทียบว่า มนุษย์ และสิ่งทั้งหลายสามารถปรากฏมีขึ้นมาได้ต้องมีพื้นที่ เปรียบให้เห็นภาพโดย การสร้างบ้าน จำเป็นต้องมีวัสดุมาก่อนแล้วนำวัสดุมาประกอบกันขึ้น เป็นบ้าน จากนั้นจึงกันและมีห้องต่างๆเกิดขึ้นในที่ว่าง แต่การที่เราอยู่ในบ้านได้ ไม่ใช่เพราะวัสดุหรือองค์ประกอบที่สร้างขึ้นเป็นบ้าน แต่เป็นเพราะ “ที่ว่าง” ของบ้านต่างหาก

หน้าที่ของสิ่งทั้งหลายในจักรวาลมี ๒ หน้าที่ หน้าที่ของสิ่งที่ปรากฏ (Function as being) และหน้าที่ของสิ่งที่ไม่ปรากฏ (Function as non-being) ผู้เขียนยกตัวอย่างเรื่องกาน้ำชา หลังจากใคร่ครวญเรื่องที่ว่างในกาน้ำชาแล้ว อะไรคือ “ที่ว่าง” มันเป็นอะไรบางอย่างที่มีอยู่จริงหรือ? หรือเป็นเพียงภาพที่จิตสร้างโดยไม่ได้มีอยู่จริง? ซึ่งเป็นสิ่งที่ผู้เขียนชวนให้คิดต่อ

ความจริงที่พิสูจน์ได้ด้วยวิทยาศาสตร์และคณิตศาสตร์นั้นแตกต่างกันความจริงทางวิทยาศาสตร์คือความจริงที่อยู่บนฐานของคุณสมบัติภายนอกของสิ่งทั้งหลายในจักรวาลได้จากอายตนะ หรือเป็นสิ่งที่ลงตาที่จิตสร้างขึ้นวิทยาศาสตร์จึงเป็นความจริงที่สามารถหักล้างได้ถ้ามีสิ่งที่แสดงให้ปรากฏได้ว่ามีความเป็นจริงที่ถูกต้องกว่า ความรู้เดิมก็จะถูกหักล้างไป แต่คณิตศาสตร์ เป็นความรู้ที่มีพื้นฐานมาจากการใช้เหตุผล มักเปลี่ยนแปลงไม่ได้ เพราะมันเป็นความจริงที่ยอมรับได้ทุกคน มันทำให้เราเข้าใจถึงแก่นของสิ่งต่างๆ อันเป็นเรื่องของ การปรากฏมีอยู่โดยปราศจากปัจจัยภายนอก (Pure being)

คุณสมบัติของสิ่งทั้งหลายจะไม่สามารถปรากฏต่ออายตนะเราได้หากปราศจากรากฐานที่สำคัญคือ ที่ว่างและเวลา ฉะนั้นการรับรู้การมีอยู่ของสิ่งทั้งหลาย มีทั้งการรับรู้ภายนอกและการรับรู้ภายใน การรับรู้ภายนอกเช่นเราเห็นว่ามีโต๊ะตั้งอยู่ตรงนี้ ส่วนการรับรู้ภายในเช่นการที่เรารู้สึกดีใจ หรือ เสียใจ เราไม่ทราบว่าคุณรู้สึกต่างๆเหล่านี้มันอยู่ตรงส่วนไหนในร่างกายเราแต่เรารู้ว่ามันอยู่จริงในชีวิตเราจึงเป็นการรับรู้ภายใน มีการรับรู้อีกประเภทเรียกว่า การรับรู้ถึงสิ่งที่ไม่ปรากฏ (perception of non being) ผู้เขียนยกตัวอย่างถึงการไปอวกาศ ถ้าไม่มีเครื่องตรวจจับ และ ไม่มีอะไรปรากฏต่อสายตารับรู้ของเรา แนวความคิดเกี่ยวกับอวกาศจึงเกิดจากความคิดของเรา มันเป็นการรับรู้ถึงสิ่งที่ไม่ปรากฏ มีนักคิด ๒ ท่านที่ผู้เขียนยกมาในบทนี้ว่า Albert Einstein กล่าวว่า ที่ที่ยานอวกาศ

กำลังเล่นอยู่ในที่ว่างเปล่านั้น เนื่องจากเราไม่สามารถหาเครื่องมือทางวิทยาศาสตร์ใดๆ ไปจับความจริงและการมีอยู่ของอวกาศได้ แต่ Isaac Newton กลับเชื่อว่าอวกาศเป็นบางสิ่งที่มีอยู่จริง เพราะยังคงมีสิ่งต่างๆ อีกมากในจักรวาลที่เราไม่สามารถรับรู้มันได้ด้วยอายตนะ และเครื่องมือ ทางวิทยาศาสตร์ ส่วนในด้านของตรรกศาสตร์ หากเราไม่รู้จักสิ่งหนึ่งและไม่มีอะไรที่สัมพันธ์กับมัน สิ่งนี้อาจจะมีอยู่ หรือไม่มีอยู่ก็ได้ ไม่เกี่ยวกับว่า เราจะสามารถรับรู้มันได้หรือไม่ ดังนั้นด้วยเหตุผลนี้ ความรู้ทางวิทยาศาสตร์จึงไม่อาจปฏิเสธการมีอยู่ของพระเจ้าได้ เพราะพิสูจน์ไม่ได้ และเกินกว่าเครื่องมือจะเอื้อมถึง ดังนั้นจึงยังสรุปไม่ได้ว่าไม่มีพระเจ้า การมีอยู่ของพระเจ้าจึงเป็นสิ่งที่อยู่จริงและไม่มีอยู่จริงพร้อมๆ กันในตัวเอง

การใช้ Speculation ในแนวความคิดของ Newton เขาเชื่อว่าอวกาศเป็นอะไรบางอย่างที่ไม่ปรากฏต่ออายตนะเหมือนโตะ แต่ถ้าเราสามารถพิสูจน์ได้ว่า ยังมีสิ่งต่างๆ อีกมากที่ไม่ปรากฏต่ออายตนะรับรู้ของเรา ก็แสดงว่าเราต้องยอมรับว่าสิ่งที่ไม่เห็นอาจมีอยู่จริง เพราะการมีอยู่ของมันเกินเลยไปจากขีดจำกัดที่เรารับรู้ได้ ดังนั้นจึงต้องใช้ จินตนาการ ปัญญาญาณหยั่งรู้ หรือใช้สิ่งอื่นเป็นเครื่องมือแทน

ที่ว่างสัมพัทธ์ และเวลาสัมพัทธ์ (Relative Space, Relative Time) ที่ว่างสมบูรณ์ และเวลาสมบูรณ์ (Absolute Space, Absolute Time) ที่ว่างสัมพัทธ์ คือที่ว่างที่ปรากฏต่ออายตนะรับรู้ของเรา เป็นที่ว่างซึ่งจิตมนุษย์ผู้รับรู้สร้างขึ้นสัมพันธ์กับความเปลี่ยนแปลงตามช่วงเวลาที่ย่เปลี่ยนไป ระบบของเวลาที่ถูกมนุษย์ สร้างขึ้นมาให้มีหน่วย วัน เดือน ปี วินาที นาที่ ชั่วโมง ให้มนุษย์เรารับรู้ได้ตรงกัน ถ้าจักรวาล ว่างเปล่าปราศจากสิ่งทั้งหลาย สิ่งที่เราเรียกว่า วันเดือนปี ก็จะไม่มียู่จริงด้วยเช่นกัน เพราะสิ่งทั้งหลายถูกสร้างขึ้นให้เป็นสิ่งอ้างอิงรับรู้เหมือนกันโดยมนุษย์

๒.๓ บทว่าด้วยจักรวาล (Universe)

อะไรคือจุดกำเนิดของจักรวาล? ทุกสิ่งต้องมีจุดกำเนิดด้วยกันทั้งนั้น จุดกำเนิดของสรรพสิ่งไม่สามารถแยกจากพื้นที่และเวลา (Space and Time) ได้ และนี่เป็นเหตุผลว่าทำไมอภิปรัชญามักเริ่มจากพื้นที่และเวลาก่อน ซึ่งเราจะสามารถทราบได้ถึงรายละเอียดของสิ่งต่าง ๆ เกี่ยวกับ เมื่อไหร่ (When) และ ที่ไหน (Where) ที่สิ่งนั้นถูกสร้างขึ้น และมีอีกแนวคิดที่สำคัญไม่แพ้กันคือ สร้างโดยใคร (By Whom) และ เพื่ออะไร (What)

ผู้เขียนยกตัวอย่างพระศนะทางพุทธศาสนาว่า เราไม่จำเป็นต้องทราบจุดกำเนิดของจักรวาล แต่ควรศึกษาว่าอะไรคือแก่นความจริงของชีวิตจะดีกว่า เราควรพิจารณาสิ่งต่างๆ ด้วยปัญญา เพื่อตอบให้ได้ว่าเราควรทำอย่างไรกับชีวิตของเรา? มนุษย์อยู่ภายใต้การเกิด แก่ เจ็บ ตาย ตามธรรมชาติ อันเป็นไปตามกฎไตรลักษณ์ คือทุกสิ่งเกิดขึ้นเพราะมีเหตุ และหมดลงเมื่อเหตุนั้นหมดลงตามเหตุปัจจัยไม่สามารถกำหนดบังคับได้ (อนิจจัง) สิ่งที่เกิดขึ้นแล้วย่อมเปลี่ยนแปลงไปตามเหตุปัจจัย ไม่สามารถคงอยู่ในสถานะเดิมได้ตลอด (ทุกขัง) เมื่อเราแยกเหตุปัจจัยออกจากกัน สิ่งต่างๆ เหล่านั้นก็จะไม่มีอยู่อีกต่อไป (อนัตตา) สิ่งเหล่านี้เป็นข้อเท็จจริง (Fact) ที่เกิดตามกฎแห่งธรรมชาติที่เรียกว่า ธรรมะ (Nature) ซึ่งเราไม่สามารถแก้ไขเปลี่ยนแปลงอะไรได้ มนุษย์ไม่สามารถยอมรับการเป็นไปของกฎธรรมชาติ นั้นจึงเกิดทุกข์ ความทุกข์ไม่ใช่ธรรมชาติของชีวิต เพราะไม่ใช่สิ่งที่มีอยู่กับเรา เราจึงสามารถแก้ไขได้ด้วยการรู้จักกับความทุกข์ว่าเกิดจากอะไร และจะหาวิธีออกจากทุกข์ได้อย่างไร?(อริยสัจ4) ด้วยการใช้เหตุผล จิตมนุษย์สามารถพัฒนาได้ด้วยการฝึก ฝึกให้จิตมีคุณสมบัติแห่งปัญญา คือ การตื่นรู้ และ เบิกบาน

ผู้เขียนยกตัวอย่างนักปรัชญาที่กล่าวถึงปัจจัยในการเกิดขึ้นของสิ่งต่างๆ คือ Aristotle กล่าวว่าทุกสิ่งที่เราเห็นในชีวิตเกิดขึ้นมีอยู่ได้โดยเหตุปัจจัย คือต้องมีเป้าหมายของการเกิดขึ้น มีเจตนาและจุดมุ่งหมาย เป็นบทบาทสำคัญในการเกิดของสิ่งต่างๆ ที่จะเกิดเป็นภาพปรากฏ มีรูปร่างลักษณะที่ตอบสนองต่อวัตถุประสงค์ของมัน (Idea of the four causes)

ชีวิตมนุษย์อยู่ภายใต้ ระบบ กฎเกณฑ์ และระเบียบของจักรวาล ซึ่งเราเลือกไม่ได้ พระพุทธเจ้าทรงสอนว่า กฎธรรมชาติ มี 5 ข้อ คือ กฎธรรมชาติ ที่เกี่ยวข้องกับสิ่งทั้งหลาย, กฎธรรมชาติที่เกี่ยวข้องกับสิ่งมีชีวิต, กฎธรรมชาติที่เกี่ยวข้องกับจิตใจ ซึ่งมาจากสมองหรือวิญญาณ, กฎแห่งกรรม, กฎแห่งเหตุปัจจัย

กฎทางชีววิทยา และกฎแห่งการวิวัฒนาการ ช่วยอธิบายว่าทำไมสิ่งทั้งหลายจึงแตกต่างกัน และความแตกต่างนั้นเกิดขึ้นได้อย่างไร โลกเกิดขึ้นมาโดยมีกฎแห่งธรรมชาติคอยกำหนดให้สิ่งมีชีวิตทั้งหลายมีความเท่าเทียมกันในการมีชีวิต กำหนดช่วงเวลา และปัจจัยต่างๆ ในการมีชีวิต ให้สิ่งทั้งหลายได้มีชีวิตอย่างมีความสุขอย่างเท่าเทียม ทุกสิ่งในจักรวาลถูกสร้างขึ้นมาให้มีความแตกต่างกัน มาก น้อย โดยมีคุณสมบัติเฉพาะตัวที่ต่าง

จักรวาลในทางอภิปรัชญาเป็นหลักในการพิจารณาใคร่ครวญถึงชีวิตและธรรมชาติของทุกสิ่งในจักรวาล หากมองทางสังคมและการเมืองเราจะเห็นการแบ่งชนชั้นของคนรวยและจน จึงทำให้โลกของคนบางคนไม่ใช่โลกที่มีความสุขเสมอไป ผู้เขียนทิ้งไว้ให้ไตร่ตรองว่า หากมองด้วยมุมมองทางอภิปรัชญาและศาสนาแล้ว สิ่งที่เราเห็นได้ด้วยปัญญาว่า จักรวาลได้สร้างสถานที่และเวลาที่เท่าเทียมและเป็นธรรมสำหรับทุกชีวิต ไม่ว่าจะเป็นรวย จน ทุกสิ่งมีเวลาอยู่บนโลกเท่าๆ กัน กินหนึ่งอิ่มเท่ากัน ใช้เวลาในการหลับและตื่นพอๆ กันทุกคน และตายอย่างเท่าเทียมกันด้วย ความสมดุลระหว่างสิ่งต่างๆ รวมถึง ความคิด แนวความคิด เป็นสิ่งที่จำเป็น และความจริงนี้เป็นสิ่งเที่ยงตามของชีวิตและจักรวาล

๓.๔ บทว่าด้วยมนุษย์ (Man)

มนุษย์เป็นผู้รับรู้การมีอยู่ของโลก สิ่งต่างๆ ในธรรมชาติของโลกไม่ว่าจะยิ่งใหญ่และงดงามเพียงใด หากไม่มีมนุษย์ผู้รับรู้ความงามและให้ค่าความหมาย โลกก็ไม่มี ความหมายอะไร สิ่งต่างๆ ในโลกอาจแบ่งออกได้เป็น ๒ กลุ่ม คือสิ่งที่อาจไม่มีจิตสำนึก เช่น ก้อนหิน และสิ่งที่มีจิตสำนึก เช่น มนุษย์ เราพบว่าวิวัฒนาการทำให้บางสิ่งมีจิตสำนึก ขึ้นมา ปัจจุบันเรามีคอมพิวเตอร์ที่สามารถสร้างความรู้ได้อย่างสลับซับซ้อน มันไม่มีคุณสมบัติทางชีววิทยาเหมือนมนุษย์หรือสัตว์และไม่มีจิตสำนึกสามารถรู้การกระทำที่มันทำลงไปได้ แต่คอมพิวเตอร์ปัจจุบันสามารถคิดได้เองและทำบางอย่างเองได้แม้จะเป็น สิ่งไม่มีชีวิตเหมือนกับก้อนหิน

จิตสำนึกในทางพุทธศาสนาเชื่อว่าเป็นปรากฏการณ์ทางธรรมชาติ มนุษย์มีจิตสำนึก ๖ ชนิด คือ มาจากการเห็น ได้ยิน ได้กลิ่น รส สัมผัส และรู้สึก เช่น อารมณ์ ความคิด ความรู้สึกต่างๆ จิตสำนึกทางพุทธศาสนาแบ่งเป็น ๒ ชนิด คือ จิตสำนึกบริสุทธิ์ (Pure Consciousness) ซึ่งสิ่งใดเกิดก็รับรู้ที่เกิดเฉยๆ และความรู้สึกถึงความเป็นตัวเป็นตน (Sense of Self) เป็นจิตสำนึกที่มีอัตตา ตัวกู ของกู ทางพุทธหลังพุทธกาลเชื่อว่าสิ่งต่างๆ มี จิตใจ (Mind) และกรรม (Karma) ทั้งพุทธและฮินดูเชื่อว่ามีจิตใจ เพื่อใช้อธิบายการทำงานของกรรม (Karma)

ในทฤษฎีของ Charles Darwin ความพยายามที่จะอยู่รอด มีอยู่ในสิ่งมีชีวิตทุกชนิด ไม่แตกต่างกันทั้งพืช หรือสัตว์ ดังนั้นสิ่งมีชีวิตทุกชนิดต้องมีสัญชาตญาณถึงความเป็นตัวตน สิ่งเหล่านี้จะเกิดขึ้นไม่ได้หากปราศจากจิตสำนึก จึงตรงกับสิ่งที่พระพุทธเจ้าตรัสว่า ต้นไม้เป็นสิ่งที่ไม่มีจิตวิญญาณ จิตสำนึกถึงตัวตนยังเป็นต้นเหตุถึงสิ่งอื่นๆ อีก เช่น การรัก

ตัวเอง ซึ่งก็เป็นเหตุผลเดียวกับที่ต้นไม้พยายามปกป้องตัวเองไม่ให้ตายการแสงแดดที่ร้อนจัดด้วยวิธีการคายน้ำแบบละอองเล็กๆที่ใบ สิ่งนี้แสดงให้เห็นว่าต้นไม้มีความรู้สึกรักตัวเองและไม่อยากตาย ซึ่งเป็นสิ่งเดียวกับจิตสำนึกของมนุษย์

แนวความคิดเรื่องอหังการ (Ahankara) และมมังการ (Mamamkara) : ตัณหาหรือความอยากที่มีรากฐานมาจากจิตสำนึกจากความรู้สึกที่อยู่ลึกลงไปภายในจิตใจ 2 ชนิด คือ อหังการ (Ahankara) : ความรู้สึกยึดถือว่ามี “ตัวกู” และมมังการ (Mamamkara) : ความรู้สึกยึดถือว่ามี “ของกู”

ในศาสนาฮินดูและอภิปรัชญา ตามแนวคิดของ Rene Descartes เริ่มต้นการศึกษาจิตสำนึกจากการศึกษาตัวตนที่แท้จริงของเรา แต่จนถึงปัจจุบันนักคิดทั้งหลายก็ยังไม่สามารถหาคำตอบได้ว่า ตัวตนที่แท้จริงของมนุษย์คืออะไร มีแต่คำตอบที่คาดเดาในเชิงอภิปรัชญาที่ไม่สามารถพิสูจน์ได้

จิตมนุษย์ในเรื่อง สุข ทุกข์: มนุษย์ทุกคนมีความ “รักสุขเกลียดทุกข์” ความรู้สึกที่เกิดขึ้นในจิตสำนึกนี้ พระพุทธเจ้าเรียกว่า ทุกข์ ในมุมมองของ Jeremy Bentham ว่าธรรมชาติหรือพระเจ้าสร้างมนุษย์ขึ้นมาให้เป็นทาสของ ๒ สิ่ง คือความทุกข์และความสุข ทั้งสองสิ่งเป็นสิ่งสำคัญที่อยู่เบื้องหลังการกระทำของมนุษย์ เพราะมันครอบงำให้เกิดพฤติกรรมต่างๆ พระพุทธเจ้าตรัสว่าความสุขในชีวิตมนุษย์มี 3 ระดับคือความสุขจากการเสพบริโภค ความสุขที่เกิดจากความสงบของจิต และความสุขที่เป็นผลมาจากจิตที่เป็นอิสระจากทุกข์

ความจริงในธรรมชาติและชีวิตตามมุมมองของ Albert Camus กล่าวว่าชีวิตเป็นสิ่งไร้สาระในฐานะที่มันเป็นความว่างเปล่าตั้งแต่แรกเริ่ม และธรรมชาติสั่งให้เราทำอะไรบางอย่างด้วยชีวิตของเราว่า กับว่ามันเป็นสิ่งที่เราสามารถเติมเต็มความว่างเปล่านั้นได้ แต่ความเป็นจริงคือชีวิตเป็นสิ่งที่เราไม่สามารถเติมเต็มได้ ทางออกเพียงอย่างเดียวคือการฆ่าตัวตาย และผู้เขียนยกตัวอย่างนักคิดที่เห็นต่างชื่อ Edward Wilson เขาไม่เห็นด้วยกับแนวคิดของ Camus เขาเชื่อว่า มนุษย์ สัตว์ พืช ถูกสร้างขึ้นโดยธรรมชาติให้มีชีวิตและมีความรักในชีวิตของตัวเอง ใช้ชีวิตให้มีความสุข สนใจทุกข์ให้น้อย เขากล่าวว่า ไม่มีใครคิดว่าควรฆ่าตัวตายโดยไม่มีสาเหตุ และการกระทำเช่นนั้นเป็นสิ่งที่ไม่มีเหตุผล ส่วนมุมมองของพระพุทธเจ้าอยู่ระหว่างทางสายกลางของ Camus และ Wilson ท่านตรัสว่า

การเกิดเป็นทุกข์ คล้ายกับCamus ที่กล่าวว่าชีวิตเป็นสิ่งที่ไร้สาระ แต่ขณะเดียวกัน มนุษย์ในโลกก็ถูกสร้างขึ้นมาเพื่อให้รักตัวเอง ซึ่งใกล้เคียงกับสิ่งที่ Wilson กล่าว

๓.๕ บทว่าด้วยวัตถุนิยม (Materialism)

มนุษย์เป็นผู้ให้ความหมายทุกสิ่งในจักรวาล โดยใช้อายตนะรับรู้เป็นเครื่องมือของวัตถุนิยม เมื่อเรารับรู้โลกเพียงการสังเกตจะไม่เป็นการเพียงพอที่จะทำให้เกิดปัญญา เมื่อต้องการให้เกิดปัญญาจึงต้องมีการถกเถียงเพื่อหาข้อสรุปในการตีความ จึงเกิดอภิปรายขึ้นในโลก ปรินญาต้องการการตีความซึ่งทำให้เกิดลัทธิวัตถุนิยมตามมา แนวความคิดของวัตถุนิยมคือ สิ่งใดมีอยู่ สิ่งนั้นต้องปรากฏต่ออายตนะรับรู้ของมนุษย์ ในโลกของวัตถุนิยมไม่มีพระเจ้า เพราะไม่มีใครในโลกรับรู้ การมีอยู่ของพระเจ้าได้ แต่การที่เราไม่สามารถรับรู้การมีอยู่ของสิ่งหนึ่ง อาจหมายถึงการที่เรา ไม่รู้ว่าส่งสิ่งนั้นมีอยู่หรือไม่ John Locke กล่าวว่า เป็นไปได้ว่าพระเจ้ามียุ่จริงในจักรวาล และพระเจ้าเป็นสิ่งที่อยู่เกินไปจาก อายตนะรับรู้ของมนุษย์จะรับรู้ได้ แต่สิ่งนี้เราไม่สามารถนับเป็นความรู้ได้ เป็นได้เพียงความเชื่อทางศาสนาและ อภิปราย

หลักการที่ลัทธิวัตถุนิยมใช้เป็นหลักการที่นำมาจากลัทธิประจักษ์นิยม คือสิ่งที่ปรากฏในการรับรู้ต้องเป็นรูปธรรม สิ่งอันประกอบขึ้นเป็นรูปธรรมนั้นประกอบขึ้นจากองค์ประกอบย่อยๆ จำนวนนับไม่ถ้วนที่ทำงานร่วมกันอย่างเป็นระบบ อจิตา เกสะกัมบาลี (Ajita Kesakambali) นักปรัชญาอินเดียในสมัยพุทธกาลกล่าวว่า สิ่งที่เราเรียกว่า จิตสำนึกที่พบในมนุษย์และสัตว์ เป็นคุณสมบัติที่เกิดจากการรวมตัวของมหาภูตรูป ๔ คือ ดิน น้ำ ลม ไฟ อันเป็น ปฐมธาตุที่ไม่สามารถอธิบายได้ด้วยลัทธิวัตถุนิยมจักรกล แม้ว่าแนวความคิดแบบการทำงานจะสามารถอธิบายการทำงานของโลกและดวงดาวได้แต่ไม่สามารถอธิบายการเกิดจิตสำนึกและการเกิด พฤติกรรมต่างๆในสิ่งมีชีวิตได้

Alan Turing เชื่อว่าเราสามารถสร้างคอมพิวเตอร์ที่สามารถคิดได้เหมือนคน แต่ John Searle ไม่เชื่อว่าคอมพิวเตอร์จะคิดได้เหมือนมนุษย์ และไม่เชื่อเรื่องวิญญาณ เขาเชื่อว่าจิตสำนึกของมนุษย์เป็นสิ่งที่สมองสร้างขึ้น จึงเกิดกระบวนการทำงานของสมอง ในลักษณะจักรกล เราเกิดความเข้าใจถึงความหมาย แต่คุณสมบัติของจิตสำนึก ความเข้าใจ ความหมายที่ไม่สามารถพบได้ในคอมพิวเตอร์

๒.๖ บทว่าด้วยจิตนิยม (Idealism)

ปรัชญาวัตถุนิยมเชื่อการรับรู้ผ่านอายตนะ แต่จิตนิยมเชื่อว่า การรับรู้ด้วยอายตนะนั้นไม่เพียงพอเพราะเรารับรู้ได้เพียงคุณสมบัติภายนอกของวัตถุเท่านั้น ส่วนพฤติกรรมและระบบของสิ่งต่างๆที่ไม่ได้เป็นวัตถุที่ปรากฏอยู่ในกฎของธรรมชาติ หรือปรากฏการณ์บางอย่างที่ไม่มีกายภาพให้เราเห็นจะไม่สามารถใช้อายตนะรับรู้ได้ เช่น กฎฟิสิกส์ เคมี ชีวะ หรือดาราศาสตร์ เป็นต้น ระบบที่ควบคุมความเป็นไปของสิ่งทั้งหลายในโลก เราไม่สามารถเห็นได้ Aristotle เป็นนักคิดคนแรกที่ตั้งคำถามว่าระบบคืออะไร และสามารถเกิดขึ้นได้เองโดยไม่มีผู้ออกแบบ หรือผู้กำหนดสร้างได้ หรือไม่ สิ่งต่างๆจะเกิดขึ้นเองโดยไม่มีสาเหตุไม่ได้ จากประสบการณ์ การออกแบบอะไรสักอย่างในโลก เราต้องใช้สติปัญญาในการคิด จินตนาการ Charles Darwin ผู้ค้นพบทฤษฎีวิวัฒนาการเชื่อว่าสิ่งมีชีวิตทุกชนิดมีปัญญาที่ธรรมชาติสร้างไว้ให้อยู่ภายในชีวิตทุกชีวิต เพื่อใช้เป็นเครื่องมือในการมีชีวิตรอด แต่สำหรับวัตถุที่ไม่มีชีวิต Aristotle เชื่อว่าสิ่งที่ไม่มีชีวิตไม่สามารถ คิดทำอะไรรด้วยตัวของมันเองได้ต้องมีจิตเป็นผู้สั่งการ เขาจึงเชื่อว่าจิตสำนึกของมนุษย์มาจากวิญญาณไม่ใช่สมองที่เป็นวัตถุ Aristotle และ Thomas Aquinas เชื่ออย่างยิ่งว่าจะต้องมีสิ่งที่มีสติปัญญาชั้นสูงสุดเป็นผู้ออกแบบและสร้างจักรวาล โดยกฎที่ใช้เป็นหลักการในกลุ่มนักปรัชญาจิตนิยมคือ กฎแห่งความคิด (The Rule of Thought) ซึ่งทุกสิ่งอยู่ภายใต้กฎแห่งความยุติธรรมของจักรวาล ซึ่งเป็นกฎแห่งธรรมชาติ Aristotle ไม่ได้บอกชัดเจนว่าสิ่งใดสร้างจักรวาล เขาเพียงแต่บอกว่าจะต้องมีบางสิ่งเป็นผู้สร้าง โดยเรียกสิ่งเริ่มต้นนี้ว่า The First Move ส่วน Aquinas เรียกสิ่งนี้ว่าพระเจ้า (The First Mover) จิตนิยมเชื่อว่าสิ่งทั้งหลายในจักรวาลมีระเบียบแบบแผนที่กำหนดให้สิ่งทั้งหลายเดินตามเส้นทาง หรือรูปแบบที่ระบบของพฤติกรรมนั้นได้กำหนดไว้ล่วงหน้าแล้ว และทำให้สิ่งทั้งหลายเป็นไปอย่างที่มีนัยเป็น เราอาจ เรียกสิ่งนี้ว่าเป็นกฎแห่งธรรมชาติ

การที่สรรพสิ่งเกิดขึ้นและเปลี่ยนแปลงเป็นเพราะเหตุ ๔ ประการ (The 4 Causes) Aristotle กล่าวว่า ต้องมี ๑.วัตถุที่ใช้ในการสร้าง ๒.จะต้องมีผู้ที่สร้าง ๓.ต้องมีรูปแบบที่อยู่ในจินตนาการของผู้สร้าง ๔.ต้องมีวัตถุประสงค์

จิตนิยมพิจารณาความดีและความจริงผ่านการกระทำมีคุณสมบัติ ๒ ประการ คือ การกระทำที่ไม่ได้ผลประโยชน์ตอบแทน และผลประโยชน์จากการกระทำนั้นเกิดแก่ผู้อื่น (ความดี)

๓. บทวิจารณ์

๓.๑ จุดเด่นของหนังสือ

หนังสือมีจุดเด่นหลายอย่างที่น่าสนใจ ผู้วิจารณ์จะนำเสนอจุดเด่น ๓ ด้าน ได้แก่ การใช้ภาษาที่เข้าใจง่าย รูปแบบการนำเสนอในบทอย่างเป็นระบบ และการนำเสนอประเด็นที่สำคัญและน่าสนใจ

๓.๑.๑) ใช้ภาษาเข้าใจง่าย

หนังสือเล่มนี้ผู้เขียนมีจุดประสงค์เพื่อแนะนำพื้นฐานทางอภิปรัชญาสำหรับการเรียนรู้ปรัชญาแบบมือใหม่ ใช้ภาษานิ่มนวล ไม่ซับซ้อน แต่ยังมีศัพท์วิชาการทางปรัชญาและชื่อนักปรัชญาที่ควรรู้แทรกอยู่เพื่อนำไปค้นคว้าต่อ เราจะได้เห็นได้ชัดเจนว่าผู้เขียนลดความซับซ้อนของคำศัพท์ หลีกเลียงคำยากแต่มาใช้วิธีอธิบายคำยากด้วยการอธิบายตัวอย่างให้เห็นภาพแทน เช่น ผู้เขียนต้องการบอกคำว่ารากฐานทางปรัชญาที่แน่นอนหาผู้เขียนใช้วิธีอุปมาอุปไมยกับการสร้างบ้านเพื่อให้เห็นภาพชัด เมื่อสร้างบ้านต้องมีฐานรากที่คงทนแข็งแรงเพื่อให้บ้านตั้งอยู่ได้อย่างมั่นคง และเปรียบกับผู้ศึกษาอภิปรัชญา ถ้ามีพื้นฐานที่ดีแล้วก็จะทำให้เดินต่อไปได้ง่ายและมั่นคง (Sompam Promta, Lectures in Metaphysics, (Bangkok, Wisdom Magazine Publishing House, 2020) , 5)^๕ ถึงแม้จะเป็นการอธิบายสิ่งใดผู้เขียนมักใช้คำศัพท์สามัญธรรมดา แทนที่จะใช้คำศัพท์สูงหูลหูลเหมือนหนังสือปรัชญาเล่มอื่น ถ้าเปรียบเทียบกับหนังสืออภิปรัชญาเล่มอื่น เช่น Aristotle The Metaphysic จะใช้คำศัพท์ที่ยากแก่การเข้าใจมากกว่า ตัวอย่างที่ง่ายที่สุดเช่น ถ้าเป็นหนังสือเล่มนี้ผู้เขียนใช้คำว่า หนึ่ง (one หรือ first), สอง (Two หรือ Second), สาม (Three หรือ Third) แต่ถ้าเป็นหนังสือ Aristotle in Metaphysic จะใช้คำว่า Alpha, Beta, Gamma, Delta, Epsilon, Zeta, Eta, Theta, Iota, Kappa, Lambda, Mu, Nu แทนตัวเลข (Hugh Lawson-Tancred (Translated), Aristotle The Metaphysic, (London, Penguin Books, 1998), 6)^๖ ใช้คำว่า Bibliography แทนคำว่า Contents, Reference หรือ Index เป็นต้น

^๕ Sompam Promta. Lectures in Metaphysics. Bangkok. Wisdom Magazine Publishing House, 2020.

^๖ Hugh Lawson-Tancred (Translated). Aristotle The Metaphysic. London. Penguin Books, 1998.

๓.๑.๒) รูปแบบการนำเสนอ

ในการเรียบเรียงเนื้อหาในแต่ละบท จะเดินเรื่องอย่างเป็นระบบ โดยเริ่มจากแนวคิดกว้างๆ ก่อน แล้วค่อยบีบแคบเข้ามาถึงสิ่งสำคัญที่ผู้อ่านควรทราบ โดยเข้าสู่การอธิบาย โดยมีการให้ตัวอย่างประกอบอย่างละเอียด เปรียบเทียบด้วยหลักเหตุผล ใช้เหตุผลหักล้างอย่างนุ่มนวล และมีการกล่าวถึงแนวคิดของบุคคลสำคัญที่เกี่ยวข้องกับบทนั้นๆ เพื่อชวนให้ผู้อ่านติดตาม สืบค้น นักปรัชญาเหล่านั้นที่มีบทบาทกับเรื่องในแต่ละหัวข้อ เช่น การยกตัวอย่าง Alan Turing เปรียบเทียบกับแนวคิดของ John Searle เพื่อชี้ให้เห็นว่านักปรัชญาทั้งสองท่านมีความคิดที่ต่างชั่วคราวอย่างสิ้นเชิง กล่าวคือ ผู้เขียนชี้ให้เห็นความคิดของคอมพิวเตอร์ว่ามีหรือไม่ Turing คิดว่าคอมพิวเตอร์คิดเองได้ แต่ Searle เชื่อว่าคิดไม่ได้ (Somporn Promta, Lectures in Metaphysics, (Bangkok, Wisdom Magazine Publishing House, 2020) , 210-218)^๗ โดยผู้เขียนนำแนวคิดที่เด่นของบุคคลที่มีแนวคิดในเรื่องนั้นๆ มาแบ่งแยกข้ออย่างชัดเจนว่าใครมีความคิดเห็นต่อเรื่องเหล่านั้นอย่างไร เมื่อผู้อ่านทราบถึงแนวคิดหลักแล้วก็สามารถนำไปสืบค้น ต่อยอด ถกปัญหาในด้านที่ตนเองเชื่อว่าจริง หรือเชื่อว่าถูกต้องต่อไป เช่น บทความจากบทที่ 6 “ความรู้สึกที่เกิดขึ้นในจิตสำนึก เป็นสิ่งที่เรารู้ว่า “จริง” ไม่ว่ามันจะมาจากสมองหรือวิญญาณก็ตาม สิ่งนี้เป็นสิ่งที่มีคุณค่าสำหรับชีวิตของเรา เราคือจิตสำนึกและร่างกาย มนุษย์เป็นสิ่งมีชีวิตที่น่าอัศจรรย์ในจักรวาล ความน่าเกลียดทั้งหลายที่เกิดขึ้นในโลก โดยพื้นฐานแล้วมาจากมนุษย์ทั้งสิ้น เมื่อเรารับรู้อะไรบางอย่างหากเรามี ปฏิกริยากับสิ่งนั้นแบบไม่ฉลาด ความทุกข์เกิด ความทุกข์เป็นของจริง ขณะเดียวกัน การดับลงของความทุกข์ เรียกว่าความสุข ก็เป็นของจริงเช่นกัน เพราะเรารับรู้ได้ว่าความสุขปรากฏขึ้นในจิตสำนึกของเราอย่างกระจ่างชัด สิ่งที่เราควรทำคือ การรับรู้จักรวาลอันน่าอัศจรรย์และมีชีวิตอยู่ในชีวิตที่แสนสั้นด้วยความเบิกบานให้มากที่สุด เท่าที่จะทำได้ เรารู้ว่าวันหนึ่งเราต้องตายเหมือนกันทุกคน เมื่อเราตาย จิตสำนึกของเราจะหมดไปจากจักรวาลแน่นอนว่าเราไม่รู้อะไรเกี่ยวกับความตาย คำว่า “รู้” เป็นคำที่มีความหมายตามที่เรามีจิตสำนึก ความตายเป็นความ หมดไปของจิตสำนึก ดังนั้นคำว่า “รู้” หรือ “ไม่รู้” ไม่มีความหมายอะไรในความตาย”(Somporn Promta, Lectures in Metaphysics, (Bangkok, Wisdom Magazine Publishing House, 2020) , 260)^๘ ถ้าเรานำไปคิดให้ตกผลึกผู้วิจารณ์เห็นว่าผู้เขียนได้สอดแทรกธรรมะให้นำไปใช้และคิดต่อว่ากรุณาใช้

^๗ Somporn Promta, Lectures in Metaphysics, (Bangkok, Wisdom Magazine Publishing House, 2020), p.210-218.

^๘ Ibid., p. 260.

ชีวิตของคุณให้คุ้มค่าอย่างมีความสุขนะ เพราะชีวิตเราสั้นนัก จะทุกข์ไปทำไม ดังที่พระพุทธเจ้าสอนแต่เราไม่เคยใส่ใจฟัง เมื่อเปรียบเทียบรูปแบบการนำเสนอของหนังสืออภิปรัชญาอื่น เช่น หนังสือ“อภิปรัชญา”ที่เขียนโดย ผศ.วิธาน สุชีวงศ์ จะเขียนอธิบายรวมๆของประเภทอภิปรัชญาในยุคและประเทศต่างๆ เช่นปรัชญายุคกลาง อภิปรัชญาสมัยใหม่ ปรัชญาจีน, อินเดีย, ญี่ปุ่น เป็นต้น (วิธาน สุชีวงศ์, (๒๕๖๑), อภิปรัชญา, พิมพ์ครั้งที่ ๑๑, กรุงเทพฯ : มหาวิทยาลัยรามคำแหง)^๔

๓.๑.๓) การนำเสนอประเด็นหัวข้อที่สำคัญ และน่าสนใจ

หนังสือนี้ในแต่ละบทมีการนำเสนอประเด็นหัวข้อสำคัญ และน่าสนใจ ที่ผู้ต้องการศึกษาปรัชญาอภิปรัชญาควรทราบ หัวข้อเหล่านี้ชวนให้คิด ติดตาม และแก้ปัญหาตามที่นักปรัชญาในแต่ละสำนักได้เปิดประเด็นไว้ สิ่งต่างๆ ที่ผู้เขียนยกตัวอย่างไว้ก็เข้าใจง่าย เข้าถึงและเข้าใจง่าย บางสิ่งเป็นสิ่งที่เราเห็นหรือสงสัยในชีวิตประจำวันอยู่แล้ว แต่เราไม่เคยตั้งคำถามมัน การอ่านหนังสือเล่มนี้ทำให้เราฉุกคิดว่าสิ่งเหล่านี้เกิดขึ้นมาได้อย่างไร จากจุดไหน มีวิวัฒนาการไหม จากคำถามบางคำถามในหนังสือบางครั้งทำให้เรานำไปคิดต่อเป็นวันๆ ว่าสิ่งเหล่านี้เกิดอย่างไร เป็นจริงอย่างในหนังสือเขียนไหม เช่น จุดกำเนิดของโลกและจักรวาลใครเป็นผู้ให้กำเนิด, ใช้พระเจ้าไหม? จากที่เราใช้ชีวิตอยู่ไปวันๆ เพราะเมื่อเราเกิดมาเราก็เห็นโลก จักรวาลนี้ที่คงมีอยู่แล้ว เราจึงอยู่กับมันด้วยความเคยชินและไม่เคยคิดจะตั้งคำถามว่าใครเป็นผู้สร้างมันกันแน่ หนังสือเล่มนี้จะเป็นหนังสือที่อ่านแล้วจุดประกายให้เราคิดถึงสิ่งต่างๆ ไม่ว่าจะใกล้หรือไกลตัวเราว่ามันคืออะไร อย่างไร และทำไมจึงมีอยู่ แล้วตั้งคำถามมัน

๓.๒ ข้อจำกัด

๓.๒.๑) ข้อจำกัดด้านภาษา

ถ้าผู้ที่สามารถอ่านภาษาอังกฤษได้คล่องจะถือว่าไม่ยากเลยในการเข้าใจหนังสือเล่มนี้ แต่สำหรับผู้ที่มีปัญหาในภาษาอังกฤษอาจจะมีคามยากในการอ่านและเข้าใจในหนังสือที่เขียนเรื่องเฉพาะเกี่ยวกับอภิปรัชญา แต่อย่างไรก็ดีผู้วิจารณ์เชื่อว่าผู้เขียนได้ใช้

^๔ วิธาน สุชีวงศ์. อภิปรัชญา. พิมพ์ครั้งที่ ๑๑. กรุงเทพฯ: มหาวิทยาลัยรามคำแหง, ๒๕๖๑.

ความสามารถอย่างสูงที่จะใช้ภาษาให้เรียบง่ายที่สุด หลีกเลียงคำยากๆ ไปใช้วิธีการอธิบายแทน

๓.๒.๒) ตัวอย่างบางส่วนเย็นเยือกเกินไป

เนื่องจากผู้วิจารณ์ได้อธิบายข้างต้นว่าการที่ผู้เขียนใช้วิธีเขียนให้เข้าใจง่ายด้วยวิธีอธิบายความหมายของสิ่งต่างๆ บางครั้งในการอธิบายสิ่งง่ายๆ ผู้เขียนก็อธิบายเสียยืดยาวจนอ่านแล้วรู้สึกวุ่นวาย บางสิ่งไม่มีความจำเป็นต้องอธิบายให้เย็นเยือกมากขนาดนี้ เช่น อธิบายเกี่ยวกับคำว่าทุกข์ของมนุษย์ ผู้เขียนใช้ประมาณ ๒๐ หน้า ในการอธิบายทุกข์ (Suffering) เพียงอย่างเดียว (Somporn Promta, Lectures in Metaphysics, (Bangkok, Wisdom Magazine Publishing House, 2020) , 74-94)^{๑๐} หรือ ผู้เขียนต้องการอธิบายเพียงคำว่าที่ว่างและเวลา ด้วยการเปรียบเทียบถึงการเข้าไปดูการแสดงโอเปร่า มีเวที สถานที่ มีจำนวนคน มีคนแสดง สถานที่บรรจผู้ชมและผู้แสดง และอื่นๆ อธิบายไปจนสุดท้ายสรุปว่าทั้งหมดนั้นคือแสดงให้เห็นคำว่า “ที่ว่าง” (Somporn Promta, Lectures in Metaphysics, (Bangkok, Wisdom Magazine Publishing House, 2020) , 29-30)^{๑๑}

๓.๒.๓) รูปแบบการนำเสนอของแต่ละบทไม่เกี่ยวข้องกัน

ถ้าเราดูจากหัวข้อเรื่องของผู้เขียนที่นำเสนอ หลังจากเกริ่นนำว่าอะไรคืออภิปรัชญาแล้ว ในแต่ละบทในการนำเสนอไม่มีความเกี่ยวข้องกัน เช่น ที่ว่างกับเวลา, จักรวาล, มนุษย์, วัตถุนิยม, จิตนิยม ทุกๆ เรื่องเป็นเรื่องที่ไม่เกี่ยวข้อง ต่อเนื่องกัน แต่ละเรื่องจะจบในบทตัวเองและเริ่มเรื่องใหม่ในบทต่อไป ทำให้ความต่อเนื่องขาดหาย

๓.๓ ประโยชน์ที่จะได้รับจากหนังสือ

๓.๓.๑) ช่วยทำให้มองปรัชญาง่ายขึ้น โดยเฉพาะอภิปรัชญา เพราะได้รับการเจาะเฉพาะเรื่องที่ควรทราบเป็นพื้นฐานไว้ให้เรียบร้อยแล้ว

๓.๓.๒) ทำให้เกิดการพัฒนาปัญญา เพราะเมื่ออ่านแล้วจะนำไปสู่การคิดต่อยอดที่เป็นระบบต่อไป สามารถนำไปเจาะในเรื่องที่ตนเองสนใจได้เป็นเรื่อยๆ ไป เช่น สนใจเรื่องความคิดของคอมพิวเตอร์ เราจึงค้นคว้าต่อในสิ่งที่ Touring และ Searle นำเสนอไว้แล้ว เพื่อใช้เป็นแนวทางในการอ้างอิงสมมุติฐานหรือการเรียนรู้ของเราในเรื่องต่างๆต่อไป

^{๑๐} Ibid., p. 74-94.

^{๑๑} Ibid., p. 29-30.

๓.๓.๓) ทำให้เกิดการพัฒนาความคิด ลำดับความคิด และแยกแยะประเภทของปรัชญาได้ ทำให้เกิดไอเดียความเป็นไปได้ใหม่ๆ

๓.๓.๔) เป็นประโยชน์ของผู้อ่านที่มีความรู้พื้นฐานภาษาอังกฤษค่อนข้างดี แต่ไม่จำเป็นต้องมีความรู้พื้นฐานทางด้านปรัชญามาก่อนก็สามารถอ่านและเข้าใจได้ เพราะถ้าไปอ่านตำราที่ชาวต่างชาติเขียนไม่ว่าจะเป็น Aristotle in Metaphysic หรือ An Introduction to Metaphysics ก็ไม่ได้ทำให้ผู้อ่านเข้าใจได้ง่ายแบบหนังสือเล่มนี้

๔. บทสรุป

หนังสือเล่มนี้กล่าวถึงหลากหลายองค์ความรู้อย่างกว้างๆที่แตกต่างกัน เหมาะสำหรับนิสิตนักศึกษา หรือกลุ่มผู้ศึกษาปรัชญาที่ไม่มีพื้นฐานมาก่อน แต่สำหรับผู้ที่มีความรู้ทางด้านปรัชญาอย่างเข้มข้นก็ไม่น่าต้องมาเสียเวลาอ่านหนังสือเล่มนี้ เพราะว่าหนังสือนี้เป็นพื้นฐานทางปรัชญาอภิปรัชญาจริงๆ ตามที่ผู้เขียนจั่วหัวชื่อเรื่องไว้ การใช้ภาษามีความกลมกล่อมเข้าใจง่าย กลมกลืน ในเนื้อเรื่องที่เขียน เมื่ออ่านแล้วทำให้เกิดปัญญา เช่น การพูดถึงเรื่องทุกข์และการพ้นทุกข์ที่พระพุทธเจ้าทรงสอน นอกจากจะทำให้เกิดปัญญาแล้วหนังสือจะชี้ชวนให้เราคิดถึงความเป็นไปได้ใหม่ตามแต่ไอเดียหรือประสบการณ์ของเราที่ผ่านมาจะช่วยให้เราคิดได้อย่างพุมากขึ้น ความเป็นไปได้มากขึ้น ส่งผลให้เกิดการแก้ปัญหาในความคิดต่างๆตามมา การแก้ปัญหาต่างๆเหล่านั้นจะสอนให้ผู้อื่นและผู้ถูกปัญหากับผู้อื่นได้มีปัญญามากยิ่งขึ้นดังนักปรัชญาชาวกรีกที่ใช้วิธีแก้ปัญหาต่างๆจนได้คำตอบและวิวัฒนาการของการคิดที่ล้ำหน้าในยุคสมัยนั้น นอกจากเป็นหนังสือที่สอนให้เราคิดแล้วเมื่อเราอ่านหนังสือนี้ผู้เขียนยังชี้ชวนให้เราตั้งคำถามในสิ่งต่างๆในสิ่งที่เราไม่เคยนึกถึง นอกจากนั้นผู้เขียนพยายามชี้ให้ข้อคิดในท้ายบทของทุกบท และมักจะยกตัวอย่างแบบนิรนัยให้เราคล้อยตามเหตุผลของผู้เขียน แต่ก็ไม่บังคับให้เชื่อแต่หาเหตุผลมาให้คิดตาม ขึ้นอยู่ที่ใครจะนำไปปฏิบัติ ต่อยอดแนวความคิด หรือปรับเปลี่ยนแนวคิดให้ชีวิตตนดีขึ้น ไม่ขึ้นาจนเกินงาม เน้นให้คิดต่อเอง เพราะท้ายที่สุดแล้วทุกสิ่งก็ขึ้นแต่วิถีของบุคคลว่าจะเลือกสิ่งใด

บรรณานุกรม

Somparn Promta. Lectures in Metaphysics. Bangkok. Wisdom Magazine Publishing House, 2020.

พระมหาสมภาร พรหมทา. เพลงขลุ่ยในสายหมอก. กรุงเทพฯ. จตุจักร. ปีไม่ปรากฏ.

สมภาร พรหมทา. น้ำชาแก้ว. กรุงเทพฯ. สัญญลักษณ์, ๒๕๒๗.

<http://csbp.mcu.ac.th/ประวัติและผลงานโดยย่อของศาสตราจารย์%20ดร.%20สมภาร%20พรหมทา.htm>. สืบค้นเมื่อวันที่ ๙ พฤศจิกายน ๒๕๖๕.

Hugh Lawson-Tancred (Translated). Aristotle The Metaphysic. London. Penguin Books, 1998.

<https://www.amazon.com/>. ค้นหา: somparnpromta สืบค้นเมื่อวันที่ ๑๑ พฤศจิกายน ๒๕๖๕.

วิธาน สุชีวกุปต์. อภิปรัชญา. พิมพ์ครั้งที่ ๑๑. กรุงเทพฯ: มหาวิทยาลัยรามคำแหง, ๒๕๖๑.

John W. Carroll and Ned Markosian. An Introduction to Metaphysics. Cambridge. United Kingdom. Cambridge University Press, 2010.

